

PBEUS

A rtá. Un trimestre. . 1'50
A Forá. Any . 7'00
Al Extranjer Id. . 10 00

Número solt
10 cts.

Redacció i Administració
Quatre Cantóns, 3
ARTA (Mallorca)

SETMANARI CATOLIC MALLORQUI

ELS GRANS PROBLEMES D'ESPANYA

OPINIÓ D'UN POLÍTIC

L'il·lustre polític català Sr. Cambó, un dels ex-ministres més seriosos i de més prestigi, que té una clarividència extraordinària, ha pronunciat un gran discurs en el qual fa, amb les menes paraules possibles, un anàlisi insuperable dels grans problemes que hi ha plantejats en terres d'Espanya.

Per lo interessant que resulta i per esser tant d'actualitat are que van a elegirse els nous representants del país en el Parlament Espanyol, publicam alguns fragments d'aquest discurs.

Vat-los aquí:

La Declaració ministerial.

Pot ser mai no s'havia desenrollat a Espanya una campanya electoral amb la manca de vibració espiritual que podem observar a fora de Catalunya. A fora de Catalunya aquesta campanya electoral, no ha fet més que portar a la lluita d'alguns districtes els petits plebs que no s'han pogut resoldre o en el ministeri de la Governació entre els diversos capítols dels partits o en els governs civils, entre els cacics provincials.

El Govern en el període electoral amb una declaració ministerial, que havia de precisar els termes de la lluita electoral. No sé si algun de vosaltres va tenir la paciència de llegir-la; del que sí tenc la seguretat es de que si a algun de vosaltres li diguessin que concretés en poques paraules el que deia aquella declaració, no podria concretar-ho; i quant un document no diu res, la manera de provar ho es que no es pot concretar en poques paraules. Parla del Marroc, i en diu tot el que en pot dir el que no tenguí cap pensament sobre el Marroc; parla de la Hisenda i en diu tot el que en pot dir tothom que no tenguí la més lleugera idea de la Hisenda; i així, respecte de tots els altres problemes. Per fortuna no parla del problema de Catalunya i li hem d'agrair aquesta atenció, perquè si havia de dir banalitats com es que diu de tots els altres proble-

mes, es molt millor que no en parli. (Aplaudiments)

Del problema català ja ens cuidarem de parlar-ne nosaltres: ja li farem saber el que havia d'haver dit la declaració ministerial. (Molt bé.)

La gravetat immensa del moment

En mig d'aquesta indiferència, en el restant d'Espanya, llevat d'alguns plebs purament locals o de districte, se està realitzant una consulta electoral en la qual Espanya te de designar el seu Parlament, te de crear el poder suprem que regesqui els seus deslins, en un dels moments mes difícils de la seva historia.

Mai a Espanya no havia estat tan notòria la desproporció, entre les forces de defensa i el que son elements de dissolució; entre el que són puntals del poder i de l'Estat i el que són els problemes enormes que Espanya te plantejats i ha de resoldre en aquests moments. A Espanya, les forces d'autoritat, els organismes d'Estat no s'han caracteritzat mai per la seva fortaleza però fins fa algun temps, els problemes d'interès general que a Espanya s'havien de resoldre eren també minsos, hi havia petites dificultats, de manera que amb un enxiquiment general s'establia una mena d'equilibri. En canvi avui els problemes plantejats son enormes i les forces i la autoritat per a afrontarlos i resoldre'ls, o no existeixen, o están en plena descomposició. Donem-li un rapit cop d'ull aa aquest panorama.

La institució monarquica

Ens trobam per damunt de tot, amb la institució monàrquica, amb el poder moderador. La força tradicional, immensa, de la monarquia historica espanyola, avui está en evident decadencia. Els egoismes, les inconiencies, les adulacions les abjeccions, dels que han rodejat la monarquia, han fet qu'avui el prestigi de la institució hagi minvat de tal manera que ni en els moments en que era mes fortament combatuda estava tan vacil·lant com avui. Avui senyors, cal reconeixer-ho, la monar-

quia no es sosté a Espanya per la força de les adhesions afirmatives; es sosté pel terror que produeix el buit; per res mes.

El parlament.

El parlament! Mai no ha tingut un gran prestigi el Parlament a Espanya. No hi ha memòria a Espanya d'un Parlament que hagi comptat amb una adhesió fervorosa dels ciutadans. Es que mai el ciutadans han tingut la noció de que ells l'elegien; però es que sense aquesta noció, un poble pot tenir també una adhesió als seus poders encare que no els hagi elegit. Aixó no s'ha produït a Espanya; el prestigi del Parlament ha anat baixant de tal manera, que el parlament que ara s'engendra, abans de néixer, ja está totalment desprestigi. Jo vos dic a tots vosaltres, i dic als de fora d'aquí que puguin llegir després les meves paraules: penseu el que passaria si l'endemà mateix d'elegir aquest Parlament, quant no hagues pogut fer bé ni mal aquest Parlament fos dissolt per la bota d'un militar o p'el fuet d'un dictador. No hi hauria ningú que en sentís cap recança. Sobre la seva tomba o hi hauria ni una pregària ni una flor. Es preocuparia tothom de les simpaties, dels prestijis, de les esperances que es poguessin tenir en el que hagues assentat la seva autoritat sobre les ruïnes del Parlament. Però, un recort del Parlament suprimit no el tindria ningú.

L'exèrcit

L'exèrcit. Una altre de les columnes de l'Estat. L'exèrcit va perdre moltíssim en la publica estima quant es va veure que tota la campanya renovadora de les Junes de Defensa quedava traduïda en una reforma de planilles, quedava traduïda únicament en millores materials per els que havien produït aquella pertorbació. I, quant en juliol del 21, es posá de manifest que Espanya no tenia ni una ombra de força militar, els espanyols pensaren en ço que l'exèrcit els costava i en tregueren

les mes doloroses conseqüencies.

I avui, senyors, jo no crec que l'acció del Consell Suprem de Guerra i marina exigint implacablement responsabilitats, sigui prou per a restaurar el prestigi de l'exèrcit. Hi ha massa motiu per a creure que més que sentiment de justícia es un esperit de «camarilla» el que guia l'actuació del Tribunal Suprem de Guerra i Marina. I hi ha un fet notori, i es que avui, simultàniament, amb el càstig de responsabilitat evidents, continua l'exèrcit tenint al Marroc els mateixos vicis que tenia l'any 1921, i posant-se en condicions de córrer el mateix desastre que l'any 1921 va estremir a tots els Espanyols.

L'administració de Justícia

De l'administració de justícia, d'aquesta pedra angular de tot sistema de Govern, de tot edifici d'organització d'un Estat, que us en diré a vosaltres? El prestigi de la justícia a Espanya ha anat caient de dia en dia i avui, senyors ha arribat a tal punt que ja és intolerable que els jutges i els magistrats que no son corcats tolerin passivament la companyia amb l'estol cada dia mes nombrós dels prevaricadors.

Els partits polítics i l'opinió

I els partits polítics que han de crear o canalitzar els corrents d'opinió, no tenen masses, ni tenen cabdills, ni tenen idealitat, ni representen ni una força ni una esperança.

Que té d'estrany, senyors, que davant de tot aixó, davant d'aquesta pintura, que tots saben que no está recargada, sinó que és la realitat, la opinió espanyola, o bé — i son els menys — no vegi altra salvació que la de l'esser providencial, que el Messies que tot ho arregli, sense cap esforç de part seva o bé — el major nombre de espanyols — no se'n preocupi i procuri treure'n partit, aprofitant-se de l'actual descomposició d'Espanya.

El problema de Marroc

I a un Estat que te aquests fonaments i aquests puntals se li presenten els enormes problemes que avui té plantejats l'Estat Espanyol: El problema de Marroc, que es una realitat, que no es resol cloent els ulls davant d'ell, que no

es cura per si mateix; que cada mes es una fiblada formidable de millons que ens empobreix i ens arruina; constantment es una quantitat considerable de braços sostrets al treball, permanentment es una escola de corrupció per a un exèrcit que no combat que no té cap finalitat a complir, que ha de sentir cada dia la consciència de la seva ineficàcia; el Marroc; on després de tantes despeses i de tanta sang no ens hem sabut encara fer estimar, ni ens hem sabut fer temer; on ens trobem vuit pitjor que abans, perquè molt pitjor qu'una política equivocada és no tenir cap política; pitjor que el pensament més insensat es no tenir cap pensament; i això es el que passa avui al Marroc. Al Marroc hi tenim un exèrcit nombrosíssim, que casi no sabem on hostatjar-lo que no se li dona cap missió que va perdent cada dia tota força i tota sensació d'eficàcia militar. Del moros tenim amics nostros els que peguem (Rialles), amb la reserva mental de tornar-se contra nosaltres el dia que no satisfem totes les seves cobejances o el dia que puguin pendre's bonament el que ara els hem de donar nosaltres. El Raisuni i Abd-El-Krim son els veritables amos, que ens protegeixen (Rialles), i que el dia que vulguin el dia que els surti a compte podran reperir tranquilament el «copo» que ens va fer el juliol de 1921 augmentat en homes—ja saben a quin tant els paguen—i augmentat en material. (Molt bé)

COM PENSA MENORCA

En els nostres articles dedicats a comentar l'esclat del ideal regionalista en les Balears recordam haver sostengut que Menorca se sent tan allunyada espiritualment de la Balear Major com Mallorca de Catalunya. De tal manera ho sabem, que no vol viure junyida a la nostra Illa que en altre ocasió diguerem: «Menorca, ja sia per la mar que la separa de Mallorca, per el peculiar caracter de sos fills, per les diverses dominacions que ha sufrides o per rebel·lió a l'esperit que sent el qui se veu junyit per força a un jou que no li plau, manifesta, seguit, seguit, el disgust que li causa la supeditació a Mallorca que la llei li imposa.» Així hem pensat sempre i sostenim que l'illa germana té tant de dret com noltros a la autonomia, que segurament li será reconeguda el dia qu'Espanya reformi el seu criteri centralisador.

Peró a fi de que se conegui el pensament dels Menorquins en referencia an aquesta qüestió vet a qui el parer d'una de les mentalitats menorquinesque publica demunt la revista «Nostra Parla». Diu així:

ALS JOVES DE

«NOSTRA PARLA»

Els mahonesos que van a Barcelona—i hi van tots, un dia o altre—no volen que els anomenin mallorquins; i no es per cap mal voler que linguen contra la illa major, contra la germana gran, perquè en venen

molts de mallorquins a Mahó i aquí romanen i constitueixen família, i són respectats i estimats de tot hom.

Es per esperit d'independència, per un afany de diferenciació, molt fàcil de comprendre en els que viviu isolats, separats de tota altra terra.

Ca nostra, per als menorquins, és Menorca i res més. La nostra frontera és el mar. Més enllà del mar hi han altres terres, habitades per gent amiga o contrària, però sempre forastera.

Per semblant motiu, els menorquins tampoc ens volen dir catalans encara que, a l'igual que els mallorquins i els ibissencs, havem rebut de Catalunya la sang, els llinatges, la llengua, les costums.

La nostra pagesia és d'una pura i pregona catalanitat malgrat les diferents dominacions sofertes; i Mahó és una ciutat catalana, fins en l'aspecte polític, amb una menestralia republicana germana de aquells antics partits federals de les ciutats i viles empordaneses, i de altres indrets de Catalunya.

El mar és una barrera que ens separa; però també és un camí que ens uneix. El port de Barcelona és la porta oberta que tenim per a comunicar-nos amb el món.

Molts menorquins viuen a Barcelona; altres hi tenen família, relacions interessos, recòrs i esperances. Ningú n'està del tot deslligat.

Si un dia, com ja va succeir, mes d'una vegada, en passades centúries, guerres o fatalitats polítiques ens separassin de Barcelona, el nostre comerç i la nostra agricultura caurien en pobresa sense remei; perquè a Barcelona hem d'anar a comprar i a vendre, i molt dificultosament podríem trobar un mercat d'igual conveniència.

Tampoc podria ésser agradable als catalans veure alçada damunt aquestes roques, davant per davant del port de Barcelona, a poques milles i dominant tota la costa, una senyera estranya.

Seria una contemplació trista, per uns i altres, per el germans de terra ferma i per els de les illes, els quals viurien separats, dividits, arrabassats del pa de terra on tenien les arrels pregonas.

Menorca, la qual té a Catalunya tants interessos i tantes afeccions, no vol ni pensar-hi en la separació sinó que vol una relació cada dia major i més afectuosa.

Que ho sàpiguin els catalans, que hi ha una Menorca catalana, per llengua, per llinatge, per estimació i per interès; que no descuidin de relligar cada dia més fort aquests llaços, establint una comunicació viva i activa, de sentiments i idees.

Aquí, com a totes les terres on hi ha bandera espanyola, el patriotisme dorm; però amb una mica de gust i de persistència, pot ser no seria difícil despertar-lo...

Poseu-hi atenció, damunt aquestes consideracions, vosaltres, els catalans de la nova generació, esperança de la Patria.

Mahó

Juan MIR.

DE POLÍTICA

Demà es el dia designat per el Govern per elegir als Diputats qui han

de constituir el nou Parlament d'Espanya.

Se fa tot com les demés vegades o pitjor i aquest sistema tant desacreditat fa preveure ja la xorquia de les futures Corts.

Dins Balears hi ha lluita forta en tots els districtes i es difícil predir de quin partit será la victòria. A jutjar per els procediment que els governamentals posen en pràctica, se veu que no la tenen gens segura i per guanyar se valen de tots els medis.

La propòsit per una carta particular que s'ha rebuda de Petra, segueix essent el poble en el qual s'han cebat els elements titulats liberals. Segons ella, s'estàn instruint una cinquentena de expedients de defraudació a la Hazienda contra tots els industrials conservadors sense respectar el període electoral. Fins se parla d'empresonar diumenge al batle Sr Horrach a fi de que no puga treballar l'elecció. Aquets fets mereixen la nostra més energica protesta.

Mitín Comunista.

Desgraciadament aquí nos arriba de tot, especialment lo que no hauria de arribar.

Es de dolre que'l nostre poble haja d'esser pres per camp de prova per la sembra de tota mala lleitor.

Dimecres passat a les 8 del vespre anunciat amb pregó, tengué lloc en el Teatre Principal un mitín comunista que donaven els companys Ferretjans i Milà de Palma i Alacant respectivament.

A pesar de que pressentim lo que porien dir hi acudirem per poder informar als nostres lectors. El teatre estava ple de gom en gom d'homes i d'unes quantes dones. Presidiren els capmares de la Federació Obrera fent en Bisbe la presentació dels dos oradors. Així un com l'altre, parlaren aprop d'una hora cada un i no creiem de cap manera que en tant poc temps se poguessen dir tants de desbarats.

Com poden suposar els nostres lectors, explicaren el credo dels comunistes, això és, els socialistes que no estan conformes en l'actuació dels demés socialistes que votaren en cada país a favor de la guerra als quals repriminaren violentament. Presentaren a Rússia com un Paradís terrenal, aont tot es pau, benestar, delit i abundancia, cultura i humanitarisme. Si no ho coneguessen! Assussaren els nostros obrers a que no volguessen fer més de les vuit hores de feina, exigissen més jornal i se rebel·lassen contra els capitalistes i terratinents, apoderant-se de les fàbriques i de les finques.

Presentaren els candidats comunistes que serán votats en tota Espanya demà; tots ells son processats i la major part condemnats a tres, deu, dotze i més anys de presili i alguns a cadena perpètua. Parlaren de la mala administració dels Governes espanyols diguent que si un dia arriben els comunistes a poder apoderar-se del Govern, obriran les presons a sos companys i agafaran als Guardies Civils, policies, exmilitars i no crearan presons per tancar los-hi sino que en mig de la plassa pública serán passats per la guillotina.

Tocà també la seua racció, i no petita, al clero, a les monjes, a la Religió, blasfemant d'una manera horripilant.

Poden queixarse de falta de llibertat els qui els és permès parlar així? Poden dir qu'Espanya és el país més reaccionari? Jo estic segur que a països més avansats, no podrien parlar així impunement. Però aquí, se toleren

tota classe de propagandes i no será raro qu'un dia aquests qui sembren tals llevors, sien els més i cumplesquen la amensassa.

Lo més de planyer és veure de quina manera s'ha deixat corrompre el nostre poble que ahir més que mai donà proves d'estar-hi. Es ver que no rebossà gran entusiasme en la concurrència; però si els aplausos no eren generals en la major part de parrafades extremes ho eren en casi totes les que anaven directament contra el clero i la religió.

Ahont hem arribats, bon Deu!

De Capdepera

—Reina gran entusiasme en sa peregrinació que s'ha de celebrar els dies 5, 6, 7 i 8 de Maig en el santuari de nostra Senyora de Lluch: passarán de 50 els carros que aniran a dita peregrinació que a 8 passetjes per carro resulten 400 peregrins; de manera que domés quedarán es coixos i es malalts; es una de les grosses que haurem vistes a dins aquest poble; aquesta setmana ja comensarán els ensais els coristes, i sa qui ve tot el poble, de manera que la cosa ja está bastant enrengada. Deu fassa que fassi bon temps. La partida será dia 5, dissapte toc de la queda o sia a les 9 del vespre.

—A dins el nostre port se está descarregant el barco de tres pals L'Antonia Alzina que ve carregat de farina i mais pel comerciant l'amo'n Miquel Caldentei i també un altre pailebot amb carregament de farina i altres objectes per l'amo'n Juan Melis (a) Maifó. Avui ha sortit el barco San Jusep carregat de maderes de l'amon Toni Vaquer directe a Gandia. Deu los doni bona travesia.

Corresponsal

DE SON SERVERA

Se troba malalta de gravetat la religiosa franciscana Sor Candida. Divenres passat la combregaren i avui encara segueix dins la gravetat. La seua avansada edat fa temer un fatal desenlós.

Deu li ajud per la part que mes li convenga.

—Reunida diumenge dia 22 dels corrents la Junta Directiva de la «Mutualitat del Segur del bestiar», s'acordá, després d'averiguar la quantitat que correspon pagar a cada un dels socis cridar an aquests a Junta General per pagar entre tots una bisita assegurada morta poc ha.

(A derrera hora)

—Mos toca avui consignar la gran perduda de la virtuosíssima religiosa de St. Francesc Sor Cándida.

Eren les onze d'abi quant doblaren ses campanes en senyal de la seua mort. Encara que s'esperás d'un moment a l'altre son pas d'aquest mon al altre, produhi dins el poble fonda impresió.

A les vuit d'anit passada se li feu solemníssima acompanyada. Hi aná amb Creu alsada el clero parroquial, la associació de les Filles de Maria, les germanes de la Caritat, tota la

ARTA

TIPOGRAFIA CATOLICA **DE** **A. FERRER GINART**

En aquesta impremta poden encarregar qualsevol treball d'impressió.

**TARJETES DE VISITA I D'ANUNCI, RECORDATORIS, CARTES I SOBRES
FACTURES I TOTA CASTA DE TREBALLS TIPOGRÀFICS.**

Especialitat en impresos per correus, mestres i carabiners segons els models oficials.

VENTES AL DETALL I AL EN GROS **DEMANAU QUALSEVOL CALSSE
DE PAPERS, LLIBRES, I ARTICLES
ESCOLARS I D'ESCRITORI.**

Quatre Cantons 3 - ARTA

SERVICIO DE CARRUAJES **DE** **BARTOLOMÉ FLAQUER** **(A) MANGOL**

A todas las llegadas del Ferrocarril hay coche que parte directo para Capdepera y Calamitjada y de estos puntos sale otro para todas las salidas de tren.

Hay también coches disponibles para las Cuevas y viajes extraordinarios.

AGENCIA DE TRANSPORTES

Se sirven encargos para Palma y Estaciones intermedias.

PLASETA DE MARCHA DO.

Pasajes

Habana, Buenos Aires, Francia, y cualquier punto de América.

GRATUITAMENTE arreglo la documentación para poderse embarcar avisando con ocho horas de anticipación, por contar con personal activo e inteligente en el ramo. Para informes: Bartolomé Roca, Hostales, n.º 87.

Los que deseen embarcarse de San Lorenzo, Son Servera, Capdepera o Artá pueden informarse en

ARTA
a GUILLERMO BUJOSA
CAN GANANCI

Eensaimades i pts

En lloc se trohen millós que a la
PANADERIA Victoria
ES FORN NOU
D'EN

Miquel Roca Castell

A sa botiga hei trobareu sempre pans panets, galletes, bescuits, rollets, i tota casta de pasticeria.

TAMBE SE SERVEIX a DOMICILI

Netedat, prontitut i economia

DESPAIG

Carrer de Palma 3 bis. ARTA

GRANDES ALMACENES **San José**

Vda. Ignacio Figuerola

HOY, COMO NADIE
detalla en precios, esta casa, todas las

GRANDES NOVEDADES

Unicos almacenes que tienen en grandes existencias

**TODO LO QUE SE REQUIERE PARA
VESTIR Y CALZAR**

y que venden más barato que nadie

Teléfono 217 i Precio fijo

ESTA CASA NO TIENE SUCURSALES

ALMACENES MATONS

DE

RAFAEL FELIU BLANES

CALLE DE JAIME II n.º 39 a 149

Palma de Mallorca

**SASTRERIA PARA SEÑORA Y CABALLERO,
ARTICULOS Y NOVEDADES PARA VESTIR,
DE TODAS CLASES**

¡ATENCIÓN!

Compra carros y carretones en cualquier estado se encuentren

Gabriel Carrió

PEDRA PLANA, 7 - ARTA

La Fonda Randa, de Esteva

Carré de Palma, 48—**ARTA**

**S'ES OBERTA FA POC. TOT ES NOU
I LLAMPANT. SERVICI ES MERADISSIM**

Prontitut

SEGUREDAT I ECONOMIA

¿Voleu estar ben servits?

EN JAUME PICO

(A) ROTCHET

tea una Agencia entre Artá i Palma i hei va cada dia.

Serveix amb prontitut i seguredat tota classe d'encàrregs.

Direcció a Palma: Harina 38 An es costat des Centro Farmacèntic.
Artá Figuerol 43.

Si volen menjar bo i llegítim

Oli d'oliva

dirigiu-vos a

D. JUSEP PIÑA

Quatre Cantons, 8-**ARTA**

Te olis de primera i segona classe a preus acomodats.

Serveix barrals de 16 litres a domicili.

VENTES EN GROS I AL DETALL

DISPONIBLE